

BURSA ZİRAAT CEMİYETİ (1927) VE YAYINI *ASRİ ÇİFTÇİ*

Sevta Kadioğlu*

Ondokuzuncu yüzyılın başından itibaren Türkiye’de bilim cemiyetlerinin yanı sıra mesleki cemiyetler de kurulmuş ve aynı yüzyılın ortalarından itibaren çok sayıda bilimsel ve mesleki dergi yayın hayatına başlamıştır. Bu cemiyetlerin birçoğu, kendi fikir, amaç ve faaliyetlerini ifade etmek ve bazen de kendi alan ve meslekleri hakkında Batı’daki gelişmeleri tanıtmak için bir mecmua yayımlama gayreti içine girmişlerdir. Ziraat alanında cemiyetleşme hareketinin ve bu cemiyetler tarafından dergi yayımının İkinci Meşrutiyet’ten sonra olduğu bilinmekte ise de, ziraat konusundaki ilk dergiler 1880 yılından itibaren yayımlanmıştır. Bu dergilerin bazıları şahısların gayretleriyle, bazıları ziraat okulları, bazıları ilgili bakanlıklar ve bir kısmı da ziraat cemiyetleri tarafından yayımlanmıştır. Bunlardan ziraat okullarının yayımladıkları arasında bulunan *Halkalı Ziraat Mektebi Mecmuası* ve devlet eliyle Ticaret ve Ziraat Nezareti bünyesinde yayımlanan *Ziraat ve Sinaat Tercüme-i Fünun Odaları Mecmuası* daha önceki çalışmalarımızda tanıtılmış ve içerikleri hakkında bilgi verilmişti.¹ Bu çalışmamızda ise, Cumhuriyet’in ilk yıllarında (1927) kurulan Bursa Ziraat Cemiyeti ile bu cemiyetin yayın organı olan ve 1927-28 yılları arasında 10 sayısının yayımlanmış olduğunu tespit edebildiğimiz *Asrî Çiftçi* hakkında bilgi verecek, böylelikle mesleki bir cemiyeti ve yayımını tanıtmaya çalışacağız. Bu suretle İstanbul dışında kurulmuş bir ziraat cemiyetini ve onun yayın organını tanıtmış olacağız.

Bursa Ziraat Cemiyeti

Osmanlı dönemi Türkiye’inde ilk mesleki cemiyet, hekimler tarafından kurulmuştur. Bu cemiyet, Kırım Savaşı sırasında İstanbul’da bulunan müttefik ordular tabiplerinden İngiliz P.Pincoffs’un teşebbüsüyle 15 Şubat 1856’da kurulan ve daha sonra “şahane” (*impériale*) ünvanını kullanma iznini alarak Cemiyet-i Tıbbiye-yi Şahane adıyla tanınan “Société Médicale de Constantinople”dur.² Ziraat alanında ise daha önce de belirttiğimiz gibi, cemiyetleşme hareketinin II.Meşrutiyet’ten sonra başladığı anlaşılmaktadır.³ Osmanlı Ziraat Mekteb-i Alisi Mezunin Cemiyeti ve Osmanlı Ziraat Cemiyeti

adı altında iki ayrı cemiyet kurulmuştur. Osmanlı döneminde kurulan mesleki cemiyetlerin çoğunlukla imparatorluğun merkezi olan İstanbul’da kurulmuş oldukları görülmektedir. Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren de İstanbul dışında çeşitli şehirlerde de ziraat cemiyetleri kurulmuştur. Bunlardan birisi, 23 Nisan 1927’de kurulan Bursa Ziraat Cemiyeti’dir.

Cemiyetin kuruluş amacı, 28 Temmuz 1927’de Başvekil’e sunulan⁴ nizamnamesinde de belirtildiği gibi, Bursa ilinde “fenn-i ziraatın”⁵ gelişmesini temin etmek, ziraat ile uğraşan kişilerin hükümet ve belediye ile olan her türlü işlerinde onları bilgilendirmek ve rehberlik etmek, ürünlerinin satılmasına yardımcı olmak, yabancı piyasalar hakkında kişileri bilgilendirmektir. Ayrıca, ehliyetli dava vekilleri bularak davalarını takip ettirmek, ziraat sergileri açmak, halkı zirai hastalıklarla mücadeleye teşvik etmek, kooperatiflerin kurulmasına hizmet etmek, işsiz ziraatçılara iş bulmak ve ziraatçıların hukukunu korumak da cemiyetin amaçları arasındadır.⁶ Cemiyetin diğer bir amacı da Türklerin ziraat alanında çağın gelişmelerine uyum sağlamasına rehberlik etmektir.⁷

Cemiyetin tüzüğü

Bursa Ziraat Cemiyeti’nin, Temmuz 1927 tarihli “Nizamname-i Esasî”si, *Asrî Çiftçi* dergisinin ilk sayısında yayımlanmıştır.⁸ Aynı nizamname küçük bazı değişiklikler ile derginin yedinci sayısında tekrar yayımlanmıştır.⁹ Cemiyetin nizamnamesinden, cemiyetin kuruluş amacı, üyeleri, gelir kaynakları ve idari yapısı hakkında bilgi edinmek mümkündür.

Nizamnameye göre, cemiyetin, “âzâ-yı asliyye”, “âzâ-yı hâmiye” ve “muhib âzâ” olmak üzere üç çeşit üyesi vardır. Ziraat ile uğraşan veya onu meslek edinen, on sekiz yaşını doldurmuş olan ve cemiyete yıllık bir Türk lirası veren ve Türk olan kadın ve erkek herkes cemiyetin asli üyesi olabilir. Maddi ve manevi olarak cemiyeti himaye edenler cemiyetin “aza-yı hâmiyesi” olur. Türk vatandaşı olmayan ancak, cemiyetin amaçlarının gerçekleştirilmesine yardımcı olan yabancılar cemiyetin muhib üyesi olurlar. Hâmî ve muhib üyeler cemiyetin

* Yrd.Doç.Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Anabilim Dalı, Beyazıt, 34459 İstanbul. sevtaapk@istanbul.edu.tr

¹ Sevta Kadioğlu, “Halkalı Ziraat Mekteb-i Âlisi Mecmuası Üzerine Bir İnceleme,” *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, Ed. Feza Günersergün, c.IV, sayı 1, 2002, s.99-118; Sevta Kadioğlu, “Ziraat ve Sinaat Tercüme-i Fünun Odaları Mecmuası Üzerine Bir İnceleme,” *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, Ed. Feza Günersergün, c.V, sayı 2, 2004, s.39-60.

² Hüseyin Hatemi-Ayıkut Kazancıgil, “Türk Tıp Cemiyeti (Derneği) Cemiyet-i Tıbbiye-i Şahane ve Tıbbın Gelişmesine Katkıları”, *Osmanlı İlmî ve Meslekî Cemiyetleri*, İstanbul 1987, s.111-119.

³ 1885 yılında kurulan Ziraat ve Sinaat Tercüme-i Fünun Odaları bir devlet kuruluşu olan Ticaret ve Ziraat Nezareti bünyesinde teşkilatlandığı için bu kurumu bir cemiyet/dernek olarak değerlendirmemek gerekir.

⁴ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri, 28.7.1927, Dosya No.8015, Fon kodu 30.10.00, Yer No. 80.525.15.

⁵ Gerek cemiyetin nizamnamesinde, gerekse *Asrî Çiftçi*’de yayımlanan yazılarda sıkça geçen “fenn-i ziraat” terimi “ekincilik bilgisi” anlamında kullanılmıştır. Tek başına kullanılan fennî sıfatı ise fen ile ilgili olan demektir. Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, 6.bs, Ankara, 1984, s.306.

⁶ “Cemiyet Nizananame-i Esasîsi,” *Asrî Çiftçi*, sayı 1, 1927, s.4, “Bursa Vilayeti Ziraat Cemiyeti’nin Muaddel Son Nizamname-i Esasîyesi,” *Asrî Çiftçi*, sayı 7, 1928, s.13-14.

⁷ “İfade-i Meram,” *Asrî Çiftçi*, sayı 1, 1927, s.2.

⁸ “Ziraat Cemiyeti’nin Hey’et-i İdaresi, Ziraat Cemiyeti’nin Esas Nizamnamesi, Ziraat Cemiyeti’nin Dahili Nizamnamesi”, *Asrî Çiftçi*, sayı 1, 1927, s.3-6.

⁹ “Bursa Vilayeti Ziraat Cemiyeti’nin Muaddel Son Nizamname-i Esasîyesi”, *Asrî Çiftçi*, sayı 7, 1928, s.13-14.

her iki senede bir toplanan genel kuruluna iştirak edemezler.¹⁰ Genel kurul üyeleri, dokuz kişilik bir idare heyeti seçer, idare heyetine seçilen kişiler de aralarında bir reîs-i evvel, bir reîs-i sâni, bir kâtib-i umumî, bir muhasib, bir müşavir-i sıhhi, bir müşavir-i adli, bir müşavir-i baytarî ve bir idare müdürü seçerler. İdare heyetine seçilen kişiler, kendi aralarında bir reîs-i evvel, bir reîs-i sâni bir katib-i umumî, bir muhasib, bir müşavir, bir fen müdürü, bir muamelat müdürü, bir idare müdürü seçerler.

Cemiyetin gelir kaynakları, üyelerin aidatları ve bağışları, hükümet veya diğer resmi kurumlar tarafından verilecek tahsisat, açılan sergilerden elde edilecek gelir, seyahat gelirleri ve dergi satışından elde edilecek gelirdir.

Cemiyetin “mürevvic-i efkarı” olarak (fikirlerini yaymak amacıyla) ayda bir mecmua yayımlayacağı, kesinlikle siyasetle uğraşmayacağı, bütün hukukuyla Türk kanunlarına uygun hareket edeceği, cemiyet parasının Ziraat Bankası’nda tutulacağı gibi hükümler de nizamnamede yer almaktadır. Nizamname ayrıca, cemiyetin gelişmesini sağlayacak bütün teşkilat ve encümenleri kurma yetkisini de İdare Heyeti’ne vermektedir.

Cemiyetin iç tüzüğü

Cemiyetin, çalışanlarının görev ve yetkilerini tanımlayan bir de “Nizamname-i Dahilî”si vardır. Bu nizamnamede,¹¹ cemiyete nasıl üye olunacağı, kongrelerin nasıl yapılacağı belirlenmiş ve idare heyeti üyelerinin görevleri tanımlanmıştır. Cemiyetin iyi bir kütüphanesi ve ilmi teşkilatı olması, mükemmel bir tercüme heyeti teşkil edilmesi, ziraatçıların bir araya toplanması için bir klüp kurulması ve cemiyet üyelerine mahsus bir “alâmet-i fârîka”nın belirlenmesi de tüzük maddeleri arasındadır.

Cemiyetin yönetimi

Cemiyetin ilk “Heyet-i İdare”sinde görev yapanlar, *Asrî Çiftçi*’nin ilk sayısında yer almıştır.¹² Mümtaz Reis, Bursa Valisi Fatin Bey’dir. Yönetim kurulu, aşağıdaki kişilerden oluşmaktadır. Bursa Ziraat Bankası Müdürü Fazıl Bey (Reîs-i evvel), Bursa Ziraat Müdürü Haydar Bey (Reîs-i sâni), Bursa Ziraat Mektebi ve Ameli Ticaret Mektebi muallimlerinden Sadullah Bey (Kâtib-i

umumî), Bursa Ziraat Mektebi Mesul Müdürü Hakkı Bey (Muhasib), Bursa Ziraat Mektebi Müdürü Refet Bey (Fen Müdürü), Bursa Sıtma Mücadele Heyeti Reisi Talat Bey (Müşavir-i Sıhhiye), Avukat Cezmi Bey (Muamelat Müdürü), Merkez Ziraat Memuru Aziz Bey (İdare Müdürü), Bursa Ziraat Mektebi muallimlerinden Refet Bey (Mütercim ve aza). Cemiyet genel sekreterinin ve dokuz kişilik yönetim kurulunun dört üyesinin Bursa Ziraat Mektebi hocaları olması, okul hocalarının dernek kuruluşunda etkin olduklarını göstermektedir.¹³

Cemiyetin idare heyetinin dahili nizamname ile belirlenen görev ve yetkileri şunlardır:¹⁴ Reîs-i evvel’in görevleri; cemiyetin resmi mührünü kullanmak ve evrakı imzalamak, İdare Heyeti’ne başkanlık etmek ve kararlarının uygulanmasını takip etmek, davetlerde cemiyeti temsil etmektir. Reîs-i sâni’nin görevleri Reîs-i evvelin yokluğunda onun görevlerini yerine getirmek ve vekalet etmektir. Kâtib-i umumî’nin görevleri; reîs ile birlikte gündemi düzenlemek, karar defterini tutmak, reîsin kendisine vereceği görevleri yapmak, idare heyetinin kararlarının uygulanmasını reîs ile birlikte izlemek, cemiyetin yayımladığı mecmuanın düzenini, basılmasını ve abonelik işlerini yönetmek, üyelerin üyelik kimliklerini ve kayıt belgelerini doldurmak ve cemiyetin kongrelerinde raportörlük yapmaktır. Muhasibin görevleri; üye aidatlarını makbuz karşılığında toplamak, cemiyetin gelir ve gider bütçelerini hazırlamak, topladığı meblağı Ziraat Bankasına reîs ile birlikte yatırmaktır. Müşavir-i Sıhhiyenin görevleri; Ziraatçıları arasında tıbbî bir teşkilat oluşturmak ve ucuz muayenelerini temin ederek ucuz ve ciddi eczaneler tavsiye etmek, ziraatçıları sağlık durumları hakkında aydınlatmak ve bilim dışı itikatlarını yok ederek onları bilimsel tedaviye teşvik etmektir. Müşavir-i fenniye’nin görevleri; ziraatçılara fenni ziraatı telkin etmek, onları makinelerin faydaları ve tohumların ıslahı konularında bilgilendirmek ve böcek mücadelesi hakkında halkı aydınlatmak, sergiler açarak ürünlerinin kıymeti konusunda halkı aydınlatmak, ziraatın bilimsel yolları hakkında ilgililere açıklama yapmaktır. Müşavir-i baytarînin¹⁵ görevleri; hayvanların ıslah ve çoğaltma işlemlerine nezaret etmek, halkı hayvan tedavihanelerinden yararlanmaya ve hayvanları korumaya sevk etmektir. Müşavir-i adliye’nin görevleri, ziraatçıların mahkeme işlerinde onlara rehberlik etmek ve uygun fiyatla davalarına baktırmak, her türlü belgelerini, kontratlarını, mukavelelerini, senetlerini düzenlemek, cemiyetin hukuki meselelerini halletmek, kurulacak kooperatiflerin yasal işlemlerini yerine getirmektir. İdare Müdürü’nün görevleri; cemiyet merkezinin demirbaş eşyalarının korunmasına nezaret etmek, genel kurula ait tertibatı hazırlamak,

¹⁰ “Bursa Vilayeti Ziraat Cemiyeti’nin Muaddel Son Nizamname-i Esasiesi”, *Asrî Çiftçi*, sayı 7, 1928, s.13-14. Derginin ilk sayısında yer alan cemiyet nizamnamesinde ise, dört çeşit üyelik olduğu ifade edilmiştir. Yukarıda adı geçen üyeler dışında bir de “aza-yı mümtaze”lik vardır. Nizamnameye göre Cemiyetin asli üyelerinden olup senelik cemiyete beş lira verenler mümtaz üye olabilirler. (“Cemiyet Nizamname-i Esasiesi”, *Asrî Çiftçi*, sayı 1, 1927, s.4) Ancak bu üyelik çeşidinin daha sonraki nizamname ile kaldırılmış olduğu anlaşılmaktadır.

¹¹ “Bursa Vilayeti Ziraat Cemiyeti’nin Muaddel Son Nizamname-i Esasiesi,” *Asrî Çiftçi*, sayı 7, 1928, s.13-14.

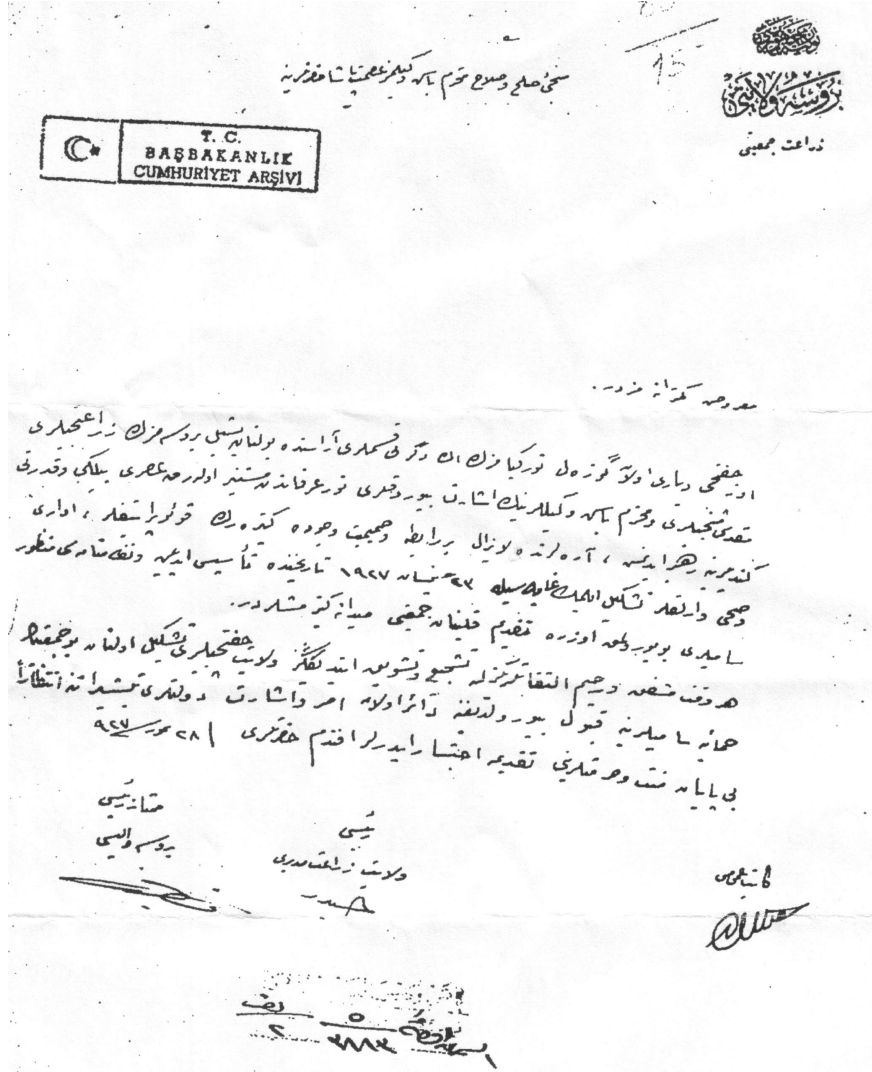
¹² “Ziraat Cemiyeti’nin Hey’et-i İdare, Ziraat Cemiyeti’nin Esas Nizamnamesi, Ziraat Cemiyeti’nin Dahili Nizamnamesi”, *Asrî Çiftçi*, sayı 1, 1927, s. 3.

¹³ Bursa Ziraat Mektebi üzerinde yapmakta olduğumuz çalışma tamamlandığında, cemiyetin bu üyeleri hakkında daha ayrıntılı bilgi verebilmeyi ümid ediyoruz.

¹⁴ “Nizamname-i Dahilî”, *Asrî Çiftçi*, sayı 7, s.14-16

¹⁵ Müşavir-i Baytari ve Müşavir-i Adliye birinci sayıda yayımlanan ilk nizamnamede bulunmamaktadır. Bu üyeler İdare Heyeti’ne tadil edilen ikinci nizamname ile ilâve edilmiştir.

seyahatler ve toplantılara ait organizasyon işlerini yapmak, postaya verilecek evrakı yollamak, cemiyette istihdam edilecek kişilerin görevlerini belirlemek, cemiyetin dergisinin abonelere yollanmasını sağlamaktır.

Bursa Ziraat Cemiyeti Nizamnamesinin Başbakan İsmet Paşa'ya sunulduğuna dair 28 Temmuz 1927 tarihli belge. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri, 28.7.1927, Dosya No.80.15, Fon kodu 30.10.00, Yer No. 80.525.15.

Cemiyetin çalışma programı

Cemiyet faaliyetleri hakkında bilgi edinebildiğimiz tek kaynak yine *Asrî Çiftçi*'de yayımlanan iki yazıdır.¹⁶ Bunlara göre cemiyetin gerçekleştirmeyi hedeflediği etkinlikler şunlardır:

1. İyi tohumların seçimi ve temini konusunda halka rehberlik etmek.
2. Kimyevi gübrenin kullanılması ve yaygınlaştırılması için deneme tarlaları oluşturmak.
3. Hayvanlar için bir tedavihane kurulmasını ve hayvanların korunmasını sağlamak.
4. Haşarat ve hastalıklarla mücadeleyi teşvik etmek ve özellikle zeytin güvesi ile mücadeleye halkı teşvik etmek.
5. Ay çiçeği, yer fıstığı ve yağ fasulyesi gibi yararlı bitkilerin ekimini yaygınlaştırmak.
6. Konserve kooperatifine halkın iştirakini temin etmek.
7. Üretim ve satış kooperatifleri kurulmasını desteklemek.
8. Ziraî ürünler için bir sergi açmak ve iyi ürün yetiştirenlere ödül verilmesini sağlamak.
9. Kozacılık ve böcekçiliğe dair bilimsel yöntemlerin kullanımını halka telkin etmek.
10. Bağların Amerika çubuklarıyla yenilenmesi ve bağ hastalıklarıyla mücadeleyi sağlamak.
11. Dut fidanlarının çoğaltılması yollarını köylülere anlatmak.
12. Tavuk ve kümes hayvanlarını ıslah ve hastalıklardan korumak.
13. Köylüye sağlığına özen gösterme yollarını telkin etmek.
14. Hasat, harman işlerinin fenni usullere göre yapılmasını halka telkin etmek.
15. İlde ihtiyaç olan kalbur makinelerini sağlamak.
16. Fenni kovanları halk arasında yaygınlaştırmak ve arıcılık kursu açmak.
17. Fidancılık ve çiçekçiliğin yaygınlaştırılması için kurslar açmak.
18. Pirinç, tütün ve haşhaş ziraatının ıslahı için girişimde bulunmak.
19. Çiftliklerde kullanılmak üzere "fennî ve ilmi risâleler" yayımlamak.
20. Ziraatçilerin teknik sorunlarını çözmek üzere bir "hey'et-i fenniye" kurmak.

Bursa Ziraat Cemiyeti'nin umumî kâtibi, aynı zamanda derginin de sorumlu müdürü olan Sadullah Bey'in, *Asrî Çiftçi*'nin 10. sayısında, cemiyetin çalışma programı hakkında bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır.¹⁷ Sadullah Bey, Ziraat Cemiyeti'nin 1928 yılı çalışma programının ziraat alanında gerçekten önem taşıyan konuları dikkate aldığını belirterek, bu konuların başında halka tam manasıyla hizmet eden hayvanların sağlığına ve tedavisine gereken önemin verilmesi için bir revir kurulmasının geldiğini belirtmiştir. Sadullah Bey ikinci önemli faaliyet olarak cemiyetin çok önemli ve gerekli olan "fenni ve ilmi" bir laboratuvar kurma hedefini göstermektedir. Yazara göre bu

¹⁶ "Bursa Vilayeti Ziraat Cemiyeti'nin 1928 Senesi Mesai Programı", *Asrî Çiftçi*, sayı 3, 1927 (Fevkalade Nüsha), s.2-4 ve *Asrî Çiftçi*, Sadullah, "Bursa Ziraat Cemiyeti Mesai Programı Vesilesiyle", *Asrî Çiftçi*, sayı 10, 1928, s.3-4.

¹⁷ Sadullah, "Bursa Ziraat Cemiyeti Mesai Programı Vesilesiyle", *Asrî Çiftçi*, sayı 10, 1928, s.3-4.

laboratuar sayesinde, toprak analizleri yapılacak, bütün tohumlar bilimsel olarak incelenecek, gerekirse ilaçlanacak, böylece köylünün aylarca güneş karşısında çalışarak elde edeceği üründen azami verim alması sağlanacaktır. Ayrıca halka öğüt verecek küçük broşürler hazırlanmasının önemi üzerinde de durmuştur. Böylece, ülkenin ekonomik açıdan gelişmesinin “fennî ziraat” (bilimsel tarım) ile mümkün olduğu halka telkin edilebilecektir.

Sadullah Bey, bu faaliyetleri gerçekleştirebilmek için bir bütçe hazırladığını ve “Vilayet Meclis-i Umumiyesi”nden iki bin beş yüz lira ödebek istediğini belirtmektedir. Sadullah Bey, eğer bu yardım sağlanırsa cemiyetin, “tetkik laboratuvarı” ve “hayvan hastanesi”nin yanı sıra bir de Ziraat Müzesi kurulacağını ifade etmektedir. Sadullah Bey’e göre, zirai olarak çok gelişmiş olan yabancı ülkelerin topraklarından belki de daha verimli olan topraklarımızın “fen ve ilim” sayesinde işlenmesi ile ürün artacak ve ülkemiz zenginleşerek daha müreffeh hale gelecektir. Sadullah Bey’in ifadesine göre, cemiyetin mesai programı arasında, para toplamak için bir bankanın kurulması da vardır. Ürün zamanında azar azar toplanacak ve zamanla büyük yekunlara ulaşacak olan servet sayesinde ve iyi bir programla, beş sene içinde bu bankanın kurulması mümkün olacaktır. Sadullah Bey son olarak, cemiyetin bu hedeflerinin İktisat Vekaleti’nin onayına da sunulacağını ve kendisi de bir çiftçi olan Vekil Rahmi Bey tarafından da destekleneceğine inandığını ifade etmiştir.

Asrî Çiftçi dergisi

Bursa Ziraat Cemiyeti’nin yanı sıra ve ondan önce de, Türkiye’deki ziraat cemiyetleri birer dergi çıkarma gayreti içinde olmuşlardır. Osmanlı Ziraat Cemiyeti 1908-1909 yıllarında *Resimli Çiftçi*’yi, Osmanlı Ziraat Mektebi-i Alisi Mezunin Cemiyeti 1909-1914 yılları arasında *Osmanlı Ziraat ve Ticaret Gazetesi*’ni, 1920’de kurulan Ziraat Cemiyeti kuruluşundan 1926 yılına kadar *Yeni Çiftlik* adlı mecmuayı yayımlamışlardır.¹⁸ Burada ele alınan *Asrî Çiftçi* ise İstanbul dışında kurulan Bursa Ziraat Cemiyeti’nin yayın organıdır.

Asrî Çiftçi, 15 Ağustos 1927-15 Mayıs 1928 tarihleri arasında, toplam 10 sayı olarak Bursa’da yayımlanmıştır. Her ayın on beşinde çıkan derginin bütün sayıları Bursa Vilayet Matbaası’nda basılmış ve 20 kuruşa satılmıştır. Derginin sahibi ve sorumlu müdürü, Cemiyetin umumi katibi Sadullah Bey’dir.¹⁹

Asrî Çiftçi dergisinin 15 Ağustos 1927 tarihli ilk sayısının kapağı ve ve birlikte basılan son üç sayısının (Sayı 8-9-10 / Mart-Nisan-Mayıs 1928) içindekiler sayfası

Derginin üzerinde, idare merkezinin Bursa Ziraat Odası olduğu belirtilmiştir. Derginin üçüncü sayısı “fevkalade nüsha” olarak yayımlanmıştır. Cemiyetin idare heyetinin belirleyemediğimiz bir sebepten istifa etmesi ve yeni kurulun seçiminin gecikmiş olması, derginin sekiz ve dokuzuncu sayıların basımını aksatmış ve son üç sayı (8, 9, ve 10) bir arada yayımlanmıştır.

Derginin 21 kişiden oluşan bir yayın kurulu vardır. Kurulun başında “Tahrir Müdürü” sıfatıyla Sadullah Bey bulunmaktadır. Muharrir sıfatını taşıyan üyeler arasında, Bursa Ziraat Müdürü Haydar Bey, Bursa Ziraat Mektebi Müdürü Refet Bey, Bursa Askerî Hayvan Hastanesi Operatörü Necib Bey, Bursa Merkez Ziraat Memuru Aziz Bey, Bursa Böcekçilik Mektebi Müdürü Asım Bey, Bursa Ticaret ve Sınai Odası İstihbarat Müdürü İbrahim Tevfik Bey, Bursa ve Balıkesir Sıtma Mücadele Heyeti Reisi Doktor Talat Bey, Bursa Sıhhiye Müdürü Kemal Bey, Bursa Ziraat Müdüriyeti Katibi Kazım Bey, Mustafa Kemal Paşa Kazası Ziraat Memuru Ali Bey, Mudanya Kazası Ziraat Memuru Vehib Bey, Gemlik Kazası Ziraat Memuru Feyzi Bey, Bursa Baytar Müdürü Fehmi Bey ve Doktor Fuad Ali Bey’in yanı sıra Bursa Ziraat Mektebi muallimlerinden Refet, Vamık Kemal, Ekrem, İbrahim ve Cevdet Beyler bulunmaktadır. Bursa Ziraat Mektebi Müdürü Refet Bey ve Sadullah Bey de dahil edildiğinde 21 kişilik yayın kurulu üyeliğinin yedisini Bursa Ziraat Mektebi öğretmenlerinin oluşturduğu görülmektedir. Bu yayın kurulu daha

sonra ufak değişikliklere uğramışsa da yapısı itibariyle aynı kalmıştır.²⁰ Kazaların ziraat memurlarında muhtemelen atamalar nedeniyle değişiklikler olmuştur. Ancak yayın kurulu başkanı ve Ziraat Mektebi öğretim üyeleri yayın kurulundaki yerlerini korumuştur. Daha sonra da ifade edileceği gibi yayın kurulu üyeleri arasında dergiyi yazılarıyla en çok destekleyenler, Bursa Ziraat Mektebi muallimleri olmuştur.

Derginin yayımlanma amacı ve içeriği

Derginin hedefleri, ilk sayıda yer alan “İfade-i meram” başlıklı yazıda açıkça belirtilmiştir.²¹ Asrın bütün yükselen değerleri üzerinde fennin ve ilmin etkisinin inkar edilemeyeceği, bunun için herkesin işinde ilmi ve fenni (bilim ve tekniği) kendine rehber edinmesinin şart olduğu, ziraat, ticaret ve sanayide bilim ve tekniğin öneminin inkar edilemeyeceği görüşü bu yazının özünü oluşturmaktadır. Derginin yayım amacı da, bu gerçeği bütün açıklığı ile kabul ederek ziraatçılara gelişmiş ülkelerdeki teknikler hakkında bilgi vermek, mesleki yazılara ek olarak onları iktisadi, sosyal, ticari, bilimsel, teknik ve edebi yayımlarla aydınlatmak ve Cumhuriyet çiftçisinden beklenen “asrî ziraatı” yaygınlaştırmaktır. Ziraatçılar arasındaki bilgi alış-verişini ve iletişimi sağlamak da derginin bir diğer hedefidir.

Asrî Çiftçi'nin içeriği incelendiğinde tarım ve hayvancılığın önemli konularının yanı sıra güncel bazı konu ve gelişmelere de yer verildiği anlaşılır. Milli bayramlar ve Atatürk'ün ikinci defa Cumhurbaşkanı seçilmesi, nüfus sayımı gibi önemli olaylar ile ilgili haberler bunlar arasındadır. Bursa Ziraat Mektebi'nin Rasat İstasyonu tarafından yapılan hava durumu gözlemleri dergide yer almıştır. Bursa ilindeki ziraat, ticaret ve güncel konularla ilgili bazı gelişmeler de Küçük Havadisler başlığı altında verilmiştir.

Derginin bilimsel içeriğine gelince, ipek böcekçiliği, ziraat aletleri, ziraat tarihi, hayvanların beslenmesi ve hastalıklardan korunması, mevsimlere göre ziraat, Bursa'nın genel ziraat durumu, faydalı bitkiler, tavukçuluk, ürünlere zarar veren hastalıklar ve böcekler, tarım alanında gelişmiş ülkelerde uygulanan yöntemler, tarım kooperatifleri, tütüncülük, köy ve köylüler, konservecilik gibi tarım ve hayvancılığa ait konuların ele alınmış olduğu görülmektedir. Dergide ayrıca kadın psikolojisi konusunda ve Bursa Ziraat Mektebi ve Bursa Böcekçilik ve İpekçilik Mektebi hakkında da birer yazı bulunmaktadır.

İpek böcekçiliği konusundaki yazıların büyük kısmının Bursa Böcekçilik Mektebi Müdürü Asım Bey ve bir tanesinin de Halil Mümtaz Bey tarafından yazıldığı görülmektedir. Ziraat aletlerini konu eden yazıların Sadullah Bey ve

Ahmet Refet, ziraat tarihi konusundaki yazıların yine Ahmet Refet tarafından Fransızca'dan tercüme edilerek yazıldığı görülmektedir. Ahmet Refet'in ayrıca, ürünlere zarar veren hastalık ve haşarat, ziraat alanında gelişmiş ülkelerin ziraat usulleri, tarım kooperatifleri hakkındaki yazıları da kaleme aldığı anlaşılmaktadır. Hayvanların beslenmesi konusundaki yazılar Bursa Ziraat Mektebi Mevaşi Muallimi Ekrem Fahri ve hayvanların hastalıklardan korunması konusundaki yazılar Bursa Baytar Müdürü Fehmi Bey'e aittir. Sadullah Bey, Bursa'nın genel zirai durumu, Mehmet Refet faydalı bitkiler, Dr. Fuad Ali tavukçuluk, Mehmet Fahri pancar üretimi, Halil Mümtaz tütüncülük, Mehmet Kazım köy ve köylüler, Sadullah Bey konservecilik konusunda yazmıştır. Kadın psikolojisi konusundaki tek yazı, altıncı sayıda Adil Bey tarafından yazılmıştır. Bu yazının devamı olduğu belirtilmişse de, daha sonraki sayılarda bu konuda herhangi bir yazı bulunmamaktadır. Bursa Ziraat Mektebi ve Bursa Böcekçilik ve İpekçilik Mektebi hakkındaki yazıları da yine Sadullah Bey kaleme almıştır.

Dergide en fazla sayıda yazısı bulunanlar derginin sorumlu müdür ve aynı zamanda Ziraat ve Ticaret Ameliyat mekteplerinde öğretmenlik yapan Sadullah Bey ile Bursa Ziraat Mektebi muallimi Ahmet Refet Bey'dir.²² İlk altı sayıya bir kısmı çeviri olan çok sayıda yazı ile destek veren Ahmet Refet Bey, yedinci sayının yayımlanmasından önce Ziraat Vekaleti'nin izniyle incelemelerde bulunmak üzere Almanya'ya gitmiştir. Altıncı sayıda Ahmet Refet Bey'in derginin Almanya muhabirliğini yapmayı kabul ettiği ve kendisinin Almanya ziraatı hakkındaki yazılarının beklendiği haber verilmekte ise de daha sonraki sayılarda Ahmet Refet Bey'in yazılarına rastlanmamaktadır.²³ İlk altı sayıda ortalama en az 8 bazen de 10 bilimsel yazının yer almasına karşılık, yedinci sayıdan itibaren bu sayı 4'e kadar düşmüştür. Son üç sayının da bazı imkansızlıklardan dolayı bir arada yayımlandığı da göz önünde tutulduğunda derginin zaten altıncı sayıdan itibaren önemli ölçüde yazı sıkıntısı içine girmiş olduğu anlaşılmaktadır. Derginin yazı sıkıntısı çekmesi, onuncu sayıdan sonra yayımlanmamasını açıklayacak önemli sebeplerden birisidir.

²⁰ “Daimi Erkan-ı Tahririyemiz”, *Asrî Çiftçi*, sayı 10, 15 Mayıs 1928, s.13.

²¹ “İfade-i Meram”, *Asrî Çiftçi*, sayı 1, 1927, s.2.

²² Her ikisi de hem Bursa Ziraat Mektebi'nin öğretim kadrosunda hem de derginin yayın kurulunda bulunan bir Mehmet Refet ve bir de Ahmet Refet vardır. Mehmet Refet mektebin müdürü, Ahmet Refet ise mektebin Nebatat muallimlidir. (*Bursa Vilayeti 1927 Senesi Salnamesi*, 1927, s.438-439).

²³ “Küçük Havadisler”, *Asrî Çiftçi*, sayı 6, 1928, s.23.

Sonuç

Bursa Ziraat Cemiyeti, Cumhuriyet'in ilk yıllarında ziraatçilerin İstanbul dışındaki mesleki örgütlenmesinin bir örneğidir. Cemiyet, ziraatçılar arasında iletişimi sağlamak, karşılaştıkları sorunlara çözüm bulmak ve bölgede modern ziraatı yaygınlaştırmak amacıyla kurulmuştur. Ortaya koyduğu çalışma programı, aynı zamanda dönemin tarım ve hayvancılık konusundaki eksiklerini ve sorunlarını da yansıtmaktadır. Cemiyet, hedefi ile uygun bir başlık taşıyan aylık bir dergi (*Asrî Çiftçi*) yayımlamıştır. Bu girişim, Cemiyet'in bilimsel temellere dayanan ziraatın yaygınlaştırılmasına verdiği önemin bir göstergesidir. Derginin adındaki asrî kelimesinin çağa uygun, modern anlamına geldiği²⁴ de göz önüne alındığında, derginin zamanına göre modern ziraat yöntemlerini yaygınlaştırma konusunda öncülük etme gayreti içinde olduğu anlaşılacaktır. Dergide yayımlanan yazılar, bu sebeple çok yüksek seviyede bilimsel makaleler olmamakla beraber, ziraatçıların ve çiftçilerin anlayabileceği seviyede daha çok onlara pratik bilgiler aktarmaya yönelik yazılardır. Dergide, tarım ve hayvancılık konuları dışında, Bursa Ziraat Cemiyeti'nin kuruluşu, tüzüğü ve çalışma programı ile Bursa Ziraat Mektebi ve Bursa İpekböcekçiliği Mektebi hakkında bilgi veren yazılara da yer verilmiştir. Böylece dergi, bu kurumlar üzerindeki araştırmalar için gerekli ilk el kaynaklar arasında bulunmaktadır. Diğer taraftan dergi, Cumhuriyet'in ilk yıllarında Bursa ilinde tarım ve hayvancılığın durumunu yansıttığı için Türk tarım tarihi ile ilgilenenler için de bir kaynak teşkil etmektedir. *Asrî Çiftçi*, ziraat konusunda okullar, şahıslar ve bakanlıklar dışında bir mesleki cemiyet tarafından yayımlanan dergilere bir örnek oluşturması bakımından da önem taşımaktadır. Bursa Ziraat Cemiyeti ise, Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk tarımının geliştirilmesine verilen önemin şahıslar tarafından da benimsenerek cemiyetleşme yoluyla katkı sağlama çabasının bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda İstanbul dışında, tarım faaliyetlerinin çok yoğun olduğu bir şehirde kurularak amaçlarını gerçekleştirmek, faaliyet ve fikirlerini tanıtmak için bir dergi yayımlamış olması bakımından da dikkate değerdir.

Asrî Çiftçi dergisinin "Tahrir Müdürü" Ziraat ve Ticaret Ameliyat Mektepleri muallimlerinden Sadullah Bey

Cemiyetin "Mümtaz Reisi" Bursa Valisi Fatin Bey

Cemiyet Reîs-i Evvelî Ziraat Bankası Müdürü Fazlı Bey

Cemiyet Reîs-i Sanisi Ziraat Müdürü Haydar Bey

ASRÎ ÇİFTÇİ
Sayı 1-10 (15 Ağustos 1927 – 15 Mayıs 1928)
İÇİNDEKİLER

Derginin aşağıda dökümü verilen sayılarının (sayı 1-10) tam koleksiyonu Erzurum Atatürk Kütüphanesi'nde (No.71); Sayı 1-7, Bursa İl Halk Kütüphanesi'nde (No.9299) bulunmaktadır. İstanbul kitaplıklarındaki koleksiyonlar eksik ve dağınıktır. Beyazıt Devlet Kütüphanesi içinde hizmet veren Hakkı Tarık Us Kütüphanesi'nde derginin 2., 5. ve 6. sayıları (No.76) ve Taksim Atatürk Kitaplığı'nda ise sadece 4. sayısını (No: O.348) mevcuttur.

²⁴ Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, 6.bs., Ankara, 1984, s.57.

Sayı 1, 15 Ağustos 1927

1. İfade-i Meram 2
Derginin yayımlanma amacı hakkında bilgi verilmiştir.
2. Ziraat Cemiyeti'nin Hey'et-i İdaresi, Ziraat Cemiyeti'nin Esas Nizamnamesi, Ziraat Cemiyeti'nin Dahili Nizamnamesi..... 3-6
3. Ziraatın Tekamülü Tarihi..... 7-10
Mütercim Muallim Refet
Ziraatın menşinin insanlığın ortaya çıkışına kadar geri götürülebileceği belirtilerek, ziraat tarihindeki gelişmeleri aktaran tercüme yazıdır. (Devamı var)
4. Ziraatımızda İnkişaf..... 11-12
Muallim Vamık Kemal
Ziraatın geliştirilmesi ve daha fazla ürün alınabilmesi için gerekli şartlar sıralanmıştır. Bunlar, toprağa mümkün olduğu kadar derin nüfuz edebilmek, organik ve kimyasal gübrelerin kullanımı, tohumlara önem verilmesi, zararlı bitkilere karşı bitkilerin ilaçlandırılması, erken ziraat ve atılacak tohumların doğru tespit edilmesi olarak sıralanmış ve açıklanmıştır.
5. Tagaddiye 13-14
Bursa Ziraat Mektebi Mevâşî Muallimi Ekrem Fahri
"Muadele-i gıdaiye" ve "gıda" başlıkları altında hayvanların beslenmesi ve almaları gereken gıdalar. (Devamı var).
6. Beygir Koşularından Halkın İstifadesi Temin Edilmeli..... 15-16
Baytar Necib Rıza
İyi ırktan beygir yetiştirilmesinin önemi ve gereği üzerinde durularak, halkın beygir koşularından istifade edebilmesi için yapılması gerekenler.
7. Ay Çiçeği..... 17-18
Mehmet Refet
Ülkenin çeşitli bölgelerinde gün çiçeği, gün döndü, gün aşkı, güne bakan gibi çeşitli isimlerle anılan ve bilimsel adı *Helianthus annuus* olan ayçiçeğinin özellikleri ve yetiştirilmesi.
8. Memleketin Traktör Derdi.....19
Katib-i Umumî Sadullah
Çiftçilere işlerinde kolaylık sağlamak amacıyla aldıkları traktörlerin, menfaatperest komisyonculardan alınmasının mahzurları.
9. İpekçilik, Böcekçilik, Tohumculuk Programı 20-23
Bursa Böcekçilik ve İpekçilik Mektebi Müdürü Asım, (Devamı var).
Böcekçiliğin tanımı, Türkiye'de böcekçiliğin önemi, geçirdiği aşamalar, ipek böceği çeşitleri böcekhaneler ile böcek işlerinde kullanılan eşyanın temizlenmesi, ipek böceği tohumu, ipek böceği tohumları, sıcak ile soğuk havanın tohumlar üzerine etkisi vb. konular.
10. Temmuz Ayında Bursa'yı Şenlendiren Kıymetli Misafirler24
Atatürk başta olmak üzere Temmuz ayında Bursa'ya gelen devlet büyükleri.
11. Küçük Havadisler.....24
Bursa Ziraat Mektebi'nden otuz kişinin, Bursa Ziraat Mektebi'ne bağlı Makinist Mektebinden on yedi kişinin mezun olduğu vb. haberler.
12. Ziraat Mektepleri Tetkik Heyeti Bursa'ya Geldi.....25

3 Ağustos [1927] Çarşamba günü Bursa Ziraat Mektebi'nde incelemelerde bulunmak üzere Bursa'ya gelen "Müessesat-ı Ziraiye Müdür-i Umumisi Mösyö Oldenburg"un ziyareti hakkında bilgi ve Oldenburg'un Bursa Ziraat Mektebi'nde yaptığı incelemelerden sonra yaptığı konuşmanın metni.

Sayı 2, 15 Eylül 1927

1. Ziraatın Tekamülü Tarihi..... 4-7
Mütercimi Muallim Refet
Bir önceki sayıda aynı yazarın Fransızca'dan tercüme aynı adlı makalesinin devamıdır. (Devamı var)
2. Tagaddiye (Devam)..... 8-10
Bursa Ziraat Mektebi Mevâşî Muallimi Ekrem Fahri
Birinci sayıda aynı yazarın aynı adlı makalesinin devamıdır. Hayvan beslenmesi konusuna devam edilmiştir.
3. Anız Bozma ve Yaz Mezrûâtı..... 11-12
Muallim Ahmet Refet, 20 Ağustos 1927
Anız bozmanın, yani bazı hububatın hasadından sonra tarlayı hemen sürmenin önemi, tarlayı yaz boyunca boş bırakmanın mahzurları ve sonbahara kadar ekilebilecek bitkiler hakkında bilgi.
4. Bursa'nın Umum Ahval-i Ziraiyesi 13-15
Sadullah
Sadullah Bey'in ilk sayıda yer alan aynı adlı makalesinin devamıdır. Bursa ilinin nüfusu (son tahminlere göre 474 393), yüzölçümü (16.000 kilometrekare), arazi yapısı, İznik ve Marmaracık gölleri hakkında bilgi, Bursa'nın nehir, çay ve dereleri ile bu göl, nehir, çay ve derelerden yararlanma.
5. Süsen (İris) Çiçeği..... 16-17
Mehmet Refet
Bahçıvanların yanlışlıkla susam çiçeği dedikleri süsen (İris) çiçeğinin tek faydasının bahçemizi güzelleştirmek olmadığı belirtilmiştir. Köklerinin kurutulmuş dövülmesinden elde edilen tozun, menekşe gibi güzel koku elde edilmesinde kullanılabilceği, bu bitkinin çeşitleri ve yetiştirilmesi.
6. Zeytin Sineği (*Dacus Oleae*)..... 18-20
Muallim Ahmet Refet
Zeytin ağaçlarının meyvelerine musallat olarak, diğer zeytin haşaratlarından daha fazla zarar veren *Dacus Oleae* yani Zeytin Sineği hakkında bilgi ve mücadele yolları. Ayrıca 1927 senesi içinde Almanya'da bu haşaratla mücadele için üretilen pekmez şeklindeki bir ilacın denenmesi kararı.
7. Amerikan Usulü Tavukçuluk.....21
Dr. Fuad Ali
Amerikan usulü tavukçuluğun özellikleri (kümesi temiz tutmak, tavuğun beslenmesine dikkat etmek, damızlık cins tavuk beslemek, muhtelif cins tavukları bir arada beslememek, difteri ve kolera aşılı yaptırmak, vb.).
8. İpekböceği Hakkında Umumi Malumat..... 22-24
Bursa Böcekçilik ve İpekçilik Mektebi Müdürü Asım

Böcekçiliğin tarifi (az masrafla çok kâr getirebilecek derecede iyi ve bol koza alınması ve hastalısız ipekböceği tohumu üretme yöntemini öğreten ilim), tırtılın yumurtadan çıkışından ipeğin piyasaya sürülüşüne kadar ipekböcekçiliğinin safhaları hakkında bilgi.

Sayı 3, 15 Teşrin-i Evvel 1927 (Fevkalade Nüsha)

1. Bursa Vilayeti Ziraat Cemiyeti'nin 1928 Senesi Mesai Programı..... 2-4
Bursa Ziraat Cemiyeti'nin Bursa'da ziraatın geliştirilmesi ve çiftçilere kolaylık sağlamak için 1928 yılında yapmayı planladığı işler: iyi tohumluk seçimi, tarlaları gübrelemek, kimyevi gübrenin kullanımı, haşarat ve hastalıklarla mücadele vb. konularda çiftçileri bilgilendirmek, konserve kooperatifine halkın iştirakini temin etmek ve üretim kooperatiflerinin kurulması konusunda halkı teşvik etmek, ürünler için bir sergi açılması, iyi ürün yetiştirenlere ödül verilmesi vb. konular.

2. Ziraatin Tekamülü Tarihi..... 5-7
Mütercim: Muallim Refet (Devam)

Daha önceki sayılarda aynı adla aynı yazar tarafından yayımlanan çeviri yazıların son bölümüdür. Dünyadaki ziraat okulları ve ziraat cemiyetleri.

3. Rejim (Régime) Mes'esi..... 8-9
Bursa Ziraat Mektebi Mevâşi Muallimi Ekrem Fahri

Hayvanların türüne, ihtiyaçlarına, verdiği hizmet için harcadığı kuvvete göre beslenmesi.

4. Bursa Vilayetinin Umumi Ahval-i Ziraiyesi..... 10-12
Muallim Sadullah

Bursa ilindeki arazilerin kullanım şekline göre ayırımı, tarıma tahsis edilen araziler ve yetiştirilen ürünler, iklim değişikliklerini ölçen Bursa Ziraat Mektebi rasat istasyonunun ikinci sınıf bir rasat istasyonu olduğu.

5. Tecrübeler Netayici..... 13-14
Ziraat Şubesi Muallimi Vâmîk Kemal

Hayvanların beslenmesinde önemli yeri olan çayır lar ve meralar hakkında bilgi.

6. Yağ Fasulyesi ve Soya..... 15
Mehmet Refet

Eskiden beri Çin ve özellikle Mançurya'da, son zamanlarda Avrupa ve Amerika'da yetiştirilmekte olan yağ fasulyesi hakkında bilgi.

7. Yer Fıstığı (Arachide)..... 16-17
Mehmet Refet

Yalnızca bir sene yaşayan ve yarım metre kadar yükselebilen yer fıstığının yetiştirilmesi ve yer fıstığından yağ elde etme yöntemi.

8. 1927 yılında Bursa'da açılan hayvan sergilerinde ve at koşularında ödül kazanan kişiler ve aldıkları ödüller. Fotoğraflara da yer verilmiştir..... 19-24

9. Küçük Havadisler..... 26-27

Bursa'da 11 Eylül'de [1927] açılan hayvan sergisi, Bursa Ziraat Cemiyeti'nin halkın ihtiyaçlarını göz önüne alarak mesleki ve ilmi broşürler çıkaracağı, 28 Teşrin evvel'de nüfus sayımı yapılacağı, Tahrir Müdürü Sadullah Bey'in Ziraat Mektebi Muallimliğine ilâveten, Ameli Ticaret Mektebi Muharrerat ve Hesab-ı Ticari Muallimliklerine tayin edildiği vb. küçük haberler.

10. 1926-1927 Bursa Vilayeti Ziraat-i Umumisi.....28

1926-1927 senesinde Bursa il ve ilçelerinde elde edilen hububat, bakliyat ve tütün, soğan, patates, susam vb. miktarlarını gösteren tablolar.

Sayı 4, 15 Teşrin-i sâni 1927

1. Cumhuriyet Bayramı Vesilesiyle 1
Cumhuriyet Bayramı sebebiyle, cumhuriyet idaresinin yararları ve Türk çiftçisinin bu idarenin sadık ve vefakâr koruyucusu olması gereği.

2. Büyük Serdar Ulu ve Yüce Gazi..... 2-3
Atatürk'ün ikinci kez Cumhurbaşkanı seçilmesini kutlamak amacıyla yazılan tebrik telgrafi ile Atatürk'ün cevabi telgrafının metinleri.

3. TBMM Başkanlığına yeniden seçilen Kâzım [Karabekir] Paşa'yı kutlamak amacıyla yazılan yazı..... 3

4. İki Muhterem Sima başlığı altında, tekrar Başvekilliğe seçilen İsmet [İnönü] Paşa ile Ziraat Vekilliğine yeniden atanan Rahmi Bey'e tebrikler sunulmuştur..... 4

5. Bursa Vilayetinin Umumi Ahval-i Ziraiyesi..... 5-9
Muallim Sadullah

Bursa ilinde üretilmekte olan zeytin, üzüm, kestane, ayva, şeftali, elma, armut, erik gibi çeşitli meyvenlerin yıllık üretimi, bu ürünlere zarar veren hastalıklar ve haşarat ile bunlarla mücadele yolları, kullanılan ziraat aletlerinin türü, adedi ve markasını gösteren tablo.

6. Böcekçiliğin Ehemmiyeti, Geçirdiği İnkılabat ile Tarik-i Terakkiye Doğru Gösterilen İstidad..... 10-15

Bursa Böcekçilik ve İpekçilik Mektebi Müdürü Asım

İpek böcekçiliğinin ziraat sanatları içinde birinciliği kazanan bir sanat olduğundan bahsedilerek, önemi ve ipek böceği yetiştiriciliğinin geliştirilmesinin gereği ve önemi üzerine durulmuştur.

7. 1927 Senesi Teşrin-i evvel Ayı Tarassudat-ı Cevviye Cedveli15
Bursa Ziraat Mektebi Rasat istasyonu tarafından hazırlanan ve 1927 yılı Ekim ayına ait hava durumunu gösteren cetveldir.

8. Sirke İmali16
Ahmet Refet

Herkes tarafından evlerde kullanılan sirkenin sıhhat açısından önemi ve yapımı.

9. Zeytin Hastalıkları ve Çareleri..... 17-18
Gemlik Ziraat Fen Memuru Feyzi

Mudanya, Gemlik ve kısmen de Orhangazi kazalarının belli başlı gelir kaynağı olan zeytin ağaçlarına son zamanlarda musallat olan haşarat sebebiyle ürün kaybı, kelebek kurdu denilen böceğin zeytin ağaçlarına verdiği zararlar ve onunla mücadele yolları.

10. Danimarka'da Ziraat Neden Müterakkidir..... 19-20
Ahmet Refet

Danimarka'da ziraatın ilerlemesinin ve gelişmesinin sebepleri: Çeşitli zirai ürünlerin geliştirilmesi ve verimin artırılması için araştırma ve incelemeler yapılmış olması; ziraat eğitiminin Danimarka okullarında önemli bir yer tutması ve ziraat eğitimine halk ve hükümet tarafından rağbet gösterilmesi.

11. Bursa Böcekçilik ve İpekçilik Mektebini Ziyaret.....20
Sadullah

Derginin sorumlu müdürü ve yazarı Sadullah Bey'in Bursa Böcekçilik ve İpekçilik Mektebi'ni ziyareti ve bu ziyarette edindiği olumlu izlenimler. Yazar, kuruluşundan itibaren çok sayıda "mütefennin talebe" yetiştiren bu kurumun özellikle laboratuvarından ve fen köşelerinden bahsetmiş, müdür Asım Bey'in kurumu idare etmedeki başarılı çalışmalarına dikkat çekmiştir.

12. Bursa Vilayetin'in 1927 Senesi İstihsalat-ı Ziraiyesi21
Merkez Ziraat Memuru Aziz

Bursa il ve ilçelerinde 1927 yılında yetiştirilen hububat, bakliyat, nebatat-ı ziraiye (patates, pamuk, soğan, anason, haşhaş, susam) miktarı cetveller halinde verilmiştir.

13. Küçük Havadisler 22-24

Bursa'da kurulmakta olan konserve kooperatifi, derginin yayın kurulundan Sadullah Bey'in Ziraat Mektebi muallimliğine ilaveten Bursa Ameli Ticaret Mektebi Müdürlüğüne tayin edilmesi, 1927 senesinde Bursa halkının haşhaş ziraatına önem verdiği vb. haberler.

Sayı 5, 15 Kanun-i Evvel 1927

1. Bursa Vilayetin'in Umumi Ahvâl-i Ziraiyesi 1-3
Muallim Sadullah

Bursa'da yetiştirilen ürünlerin ihraç edildiği yollar, yerler, sebze- meyve hali ile ipekçilik borsası, Bursa'daki ziraat sanatları hakkında bilgi.

2. Zirai Kooperatifler 4-6
Ahmet Refet. (Fransızca'dan çeviri)

Yazar, bu yazıyı Fransa'nın 1925 yılı Ziraat bütçesini incelerken gördüğü *Les Coopératives Agricoles* adlı rapordan hazırlamıştır. Rapor, Fransa'da bulunan ziraat kooperatiflerinin çeşitleri, yapıları ve bütçeleri hakkında bilgi vermektedir. Yazıda ayrıca, çeşitli kooperatiflere verilen uzun vadeli avansları gösteren bir cetvel bulunmaktadır.

3. Yemeklik Zeytin Nasıl Hazırlanır? 7
Bursa Ziraat Mektebi Sınai-i Ziraiye Muallimi Ahmet Refet

Salamura zeytin hazırlanmasının safhaları.

4. Tütün (1) 8-15
Türkiye Tütün İhzar İdaresi Bursa Baş Müdüriyetinin Vekil-i Umumu Avukat Halil Mümtaz. (Devamı var).

Tütün yetiştiriciliğinin tarihçesi, Türkiye'de tütün yetiştiriciliğinin başlaması ve tütüncülük, üretilen tütün miktarını gösteren tablolar.

5. 1927 senesi Teşrin-i sâni Ayı Tarassudat-ı Cevviye Cetveli

Bursa Ziraat Mektebi Rasat İstasyonu tarafından hazırlanan 1927 yılı Kasım ayına ait hava durumunu gösteren cetveldir.

6. Yeni Usul Tavukçuluk 16-17
Fuad Ali Bey

Yeni yöntemle tavuk yetiştirmek için yapılması gerekenler (kümeslere özen gösterme, tavuk cinslerini ıslah etme, tavukların beslenmelerine ve temizliğine dikkat vs.) hakkında bilgi.

7. Böcekçilik 18-22
Asım

Türkiye'de ipek böcekçiliğinin gelişmesi ve ilerlemesi için alınması gereken tedbirler: dut ağaçlarına musallat olan zararlılarla mücadele, satıştaki rekabet nedeniyle vaktinden önce simsarlara verilen tohumlardan iyi netice alınmadığı için bunun önlenmesi, tohumların uygun ve temiz yerlerde saklanması, dutların yetiştirilmesi ve sayılarının artırılması için gereken dut fidanlarının sağlanması vb. Ayrıca, 1333 senesinde 88.000 dönüm olan dutluk sayısının 1337 tarihinde 67.000 dönüme gerilediğini de istatistiklerin gösterdiğini belirtilerek, bu konuda alınması gereken tedbirler üzerinde durulmuştur.

8. Medeniyette Ziraat, Sanayi ve Ticaretin Mevkii23
M.Ş.

Ziraatın insanlık tarihindeki yeri ve önemi üzerinde durulmuştur.

9. Küçük Havadisler24
Bursa'nın Kestel nahiyesine yapılan ziyaret ve gözlemler hakkında bilgi.

Sayı 6, 15 Kanun-i Sâni 1928

1. Hayırlı Bir Adım-Bursa Vilayeti Ziraatının Tekemmülüne Doğru Mühim Bir Hareket...1-2
Sadullah

Bursa'da bir "fenni ve ameli" ziraat laboratuvarının kurulması gereği, bunun için Bursa Ziraat Cemiyeti'nin hazırladığı program ile "ilmi ve fenni bir toprak tahlilhanesi" kurulması için Vali Fatin Bey'e yapılan başvuru, laboratuvarın Bursa ili ziraatına getireceği yararlar.

2. Bursa Vilayetin'in Umumi Ahval-i Ziraiyesi 3-6
Muallim Sadullah

Bursa ilinin zirai durumu, arı ve arı besleyenler, ipekçilik, ziraat odaları, kooperatifler, büyük çiftçilerin, köylülerin, amelenin ekonomik durumu.

3. Tütün (2): Türkiye'de Tütüncülüğün Hal-i Hazır ve İstikbalde Terakkiyatını Temin Edecek Tedabir 7-9
Türkiye Tütün İhzar İdaresi Bursa Baş Müdüriyetinin Vekil-i Umumisi Avukat Halil Mümtaz

Yazarın birkaç seneden beri Türk tütüncülüğünde gördüğü gerilemeyle ilgili olarak yaptığı incelemeler neticesinde bu gerilemeyi önlemek için öngördüğü tedbirlere ait 19 Mayıs 1926 tarihli ve Ziraat Vekaleti'ne sunduğu rapor. "Ziraat Vekalet-i Celilesine Mukaddem Rapor" başlıklı raporda Türk tütüncülüğünün mevcut durumu ve gelecekte tütüncülüğünün gelişmesi maddeler halinde verilmiştir.

4. Odun Kömürüyle İşleyen Motorları Kullanmalıyız 10-11
Muallim Ahmet Refet

Tarlaları sürmede, değirmenleri döndürmede, kamyonları, otomobilleri işletmede kullanılan gaz ve benzin için senede binlerce liranın yabancı ülkelere aktarıldığı ifade edilerek, ülke ekonomisinin yararı doğrultusunda gaz israfına son verilmesi gerektiği. Ülkemizin ormanları zengin olduğundan traktörlerde ve sabit motorlarda petrol yerine odun kömürüyle işleyen motorları kullanılmasının % 60 oranında tasarruf sağlayacağı.

5. 1927 Senesi Kanun-i evvel Ayı Tarassudat Cevviye Cetveli

Bursa Ziraat Mektebi Rasat İstasyonu tarafından hazırlanan ve 1927 yılı Aralık ayında hava durumunu gösterir cetveldir 11

6. Böcekçilik 12-16
İpek böceği cinsleri (Latince adlarıyla birlikte), hangi cinsten ne tür ipek elde edilebileceği, ürün ve deri değiştirme miktarı ve beslendikleri mevsime göre ipek böceği

türleri hakkında bilgi. Japonya’da beslenen yabancı ipek böceğinden de bahsedilmiştir. Yazının sonunda ipek böceği türlerini gösteren cetvel ve şekiller mevcuttur.

7. Sınai Pancar 18-19

Doktor Mehmet Fahri. (Devamı var)

1747’de tarihinde kimyager A.Margraff’ın (1709-1782) ilk defa katı durumda pancar şekerini elde etmesinden bahsedilerek, şeker pancarı üretiminin tarihesi verilmiş ve zirai ve iktisadi bakımdan önemi üzerinde durulmuştur..

8. Ruhیات: Kadın Ruhıyatı..... 20-22

Adil (Devamı var)

Ruhıyat’ın (Psikoloji) alt dalları, özellikleri ve tecrübi psikoloji çalışmaları, kadın psikoloji hakkında bilgi.

9. Bursa Ziraat Mektebini Ziyaret.....22

Ticaret Mektebi Müdürü Sadullah

Bursa Ziraat Mektebi’ni ziyaret eden derginin sorumlu müdürü Sadullah Bey’in okuldaki izlenimleri. Yazar, ülke ekonomisinin gelişmesi ve ilerlemesinde önemli bir faktör olan ziraatın yeni metotlarla yapılmasına yönelmiş bir meslek okulu olarak nitelendirdiği Bursa Ziraat Mektebi’nin laboratuvarı, kimyahanesi, süthanesi, vb. bölümleri hakkında bilgi vermiştir.

10. Küçük Havadisler.....23

Bu bölümde ilk olarak, Ziraat Mektebi muallimlerinden Ahmet Refet Bey’in Ziraat Vekaleti’nin izniyle Almanya’ya gideceği ve derginin Almanya muhabirliğini yapmayı kabul eden Refet Bey’in Almanya ziraati hakkındaki yazılarının beklendiği bildirilmektedir. Ayrıca, Ziraat Mektebi’nde Şubatın birinci günü sömestr imtihanlarının başlayacağı, derginin yayın kurulu üyelerinden Ekrem Fahri Bey’in Almanya’da tahsiline devam edeceği vb. gibi kısa haberlere yer verilmiştir.

Sayı 7, 15 Şubat 1928

1. Konserve Şirketi..... 1

Sadullah

Bursa ilinin önemli bir servet kaynağı olan meyve ve sebzelerin değerlendirilmesi için kurulan “Bursa Konserve Ortaklığı”nın kuruluşu hakkında bilgi verilmiştir.

2. Böcekçilik..... 1-2

Asım (Devamı var)

Çok eski zamandan beri Çin’in kuzeyinde yetişen ve 1875’de Japonya’da yetiştirilmeye başlanan ipek böceği türü hakkında bilgi verilmiştir.

3. Tütüncülük..... 3-7

Halil Mümtaz (Devam)

Türkiye’de tütüncülüğün durumu ve gelişmesi için alınması gereken tedbirlerden bahseden aynı yazarın aynı makalesinin devamıdır. Burada Batı ülkelerinde ve özellikle de Amerika’da tütüncülükte kullanılan bilimsel yöntemler maddeler halinde verilmiştir. (Devamı var)

4. Köy ve Köylülerimiz..... 8-10

Merkez Ziraat Fen Memuru Mehmet Kazım

“Köy” ve “Köylü” tanımları, Avrupa ve Amerika’daki köy ve köylülerin aksine ülkemizde köylerin ve köylülerin ihmal edilmiş olduğu, köylünün ana ihtiyacı olan para, bilgi ve sağlığı temin etme yolları. üzerinde durulmuştur. (Devamı var)

5. Küçük Havadisler..... 11-12

Sadullah

“Baytari Malumat” başlığı altında Gemlik’in Fıstıklı köyünde görülen uyuz hastalığı, Vilayet Baytar Müdürü ve Ziraat Cemiyeti müşavir baytari Hasan Fehmi Bey’in hayvanların ıslahı konusunda incelemelerde bulunmak üzere Macaristan’a gönderilmesi, Hasan Fehmi Bey’in dergiyile ilgili konularda makale gönderme vaadi, Bursa Ziraat Mektebi’nde bağcılık, bahçecilik, çiçekçilik kursunun açılması vb. haberler.

6. Bursa Vilayeti Ziraat Cemiyetinin Muaddel Son Nizamname-i Esasiesi 13-14

17 maddeden meydana gelen nizamnamesinin tam metni.

7. Nizamname-i Dahili..... 14-16

Bursa Ziraat Cemiyeti’nin 25 maddeden meydana gelen dahili nizamnamesinin tam metni.

Sayı 8, 15 Mart 1928

1. Tütüncülük (Devam)..... 1-4

Türkiye Tütün İhzar İdaresi Bursa Baş Müdüriyetinin Vekil-i Umumisi Avukat Halil Mümtaz

Türkiye’de tütüncülüğün durumu ve gelişmesini sağlamak için kurulması önerilen Tütüncülük Enstitüsü’nün yapısı ve kadrosu üzerine öneriler. Yazarın daha önceki sayılarda yayımlanan ve Ziraat Vekaleti’ne sunulan raporun son bölümüdür.

2. Sınai Pancar (Devam)..... 5-8

Mütercimi Doktor Mehmet Fahri

Almanya, Avusturya, Fransa, Rusya, Belçika, Hollanda başta olmak üzere Dünya ülkelerinin şeker pancarı üretimi ve ihracatı ile Türkiye’deki durum karşılaştırılmış ve bununla ilgili rakamlar verilmiştir. Ayrıca şeker pancarı üreten başlıca ülkelerde pancar tarlaları ve üretim yolları ile bu üretimin ülke ekonomisi açısından önemi üzerinde durulmuştur.

3. Çiftçi Hayvanlarını Hastalıktan Nasıl Korur, Öğüt 1 9

Baytar Müdürü Fehmi Bey

Çiftçilikte hayvanların önemi ve onları hastalıktan koruma yolları hakkında öğüt tarzında pratik bilgiler.

4. Karacabey’de Bakla Ziraati 10-11

Karacabey Ziraat Memuru Saadeddin Bey

Karacabey’de bakla ziraatının durumu ve önemi sayısal verilerle açıklanmıştır. Ayrıca bakla ziraatının iklim, toprak koşulları ile toprağın, gübrelenmesi, hazırlanması, ziraat mevsimi, bakla bitkisinde görülen böceklenme ve hastalıklar hakkında bilgi.

5. Rasadat-ı Havaiye Aylık Cedvelidir..... 12

1-31 Mart 1928 tarihleri arasındaki hava durumunu gösteren ve Bursa Ziraat Mektebi Rasathanesi tarafından hazırlanan cetveldir.

Sayı 9, 15 Nisan 1928

1. Köy ve Köylülerimiz (Devam)..... 1-3

Merkez Ziraat Fen Memuru Mehmet Kazım

Yedinci sayıda aynı kişi tarafından yayımlanan yazının devamı olup, köylülerin sahip oldukları araziler hakkında bilgi verilmiştir. (Devamı var)

2. Küçük Havadisler..... 3

Ziraat Mektebi öğrencilerinin müdür ve muallimleri refakatinde incelemelerde bulunmak üzere çıktıkları seyahat, Bursa Ziraat Mektebi'nde sömestre imtihanlarına 10 Mayıs 1928'de başlanacağı vb. haberler.

3. Böcekçilik (Devam) 4-6
Böcekçilik Mektebi Müdürü Asım Bey
 Aynı konuda daha önceki sayılarda yayımlanan makalenin devamıdır. (Devamı var)
4. Tütün 7-10
Halil Mümtaz Bey
 Tütün hakkında genel bir bilgi ve kaliteli tütünde aranması gereken özellikler. (Devamı var)
5. Tetkik ve Müşahedeler 11
Ziraat Mektebi 2. Şube Muallimi Vamık Kemal
 Yazarın Bursa ilinde yapılan ziraat hakkındaki araştırma, gözlem ve tecrübeleri.
6. Bursa Ziraat Mektebi Rasathanesi tarafından hazırlanan 1-30 Nisan 1928 tarihine ait hava durumunu içeren cetveldir 12

Sayı 10, 15 Mayıs 1928

1. Tebrikat 2
 Bursa Ziraat Cemiyeti tarafından 23 Nisan dolayısıyla Gazi Mustafa Kemal, İsmet Paşa ve İktisat Vekili Rahmi Bey'e çekilen telgraf metinleri ve gelen cevaplara yer verilmiştir. Telgraflar Bursa Ziraat Cemiyeti Reisi Refet Bey tarafından çekilmiştir.
2. Bursa Ziraat Cemiyeti Mesai Programı Vesilesiyle 3-4
Sadullah
 Üçüncü sayıda yayımlanan Bursa Ziraat Cemiyeti çalışma programı ile gerçekleştirilmekte olan ve gerçekleştirilmesi hedeflenen faaliyetler hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca cemiyetin hayvanlar için bir revir kurmak, "fenni ve ilmi" bir laboratuvar tesis etmek, halka ve çiftçilere pratik bilgiler verecek küçük broşürler yayımlamak, bir Ziraat Müzesi kurmak gibi faaliyetleri gerçekleştirmeyi hedeflediği ve bunların Türk ziraatına getireceği yararlar.
3. Böcekçilik 5-9
Halil Mümtaz Bey
 İpek böceğinin ana vatanı olan Çin'de üretilmeye başlanması, diğer ülkelere dağılması ve Japonya ile Hindistan'daki ipek böcekçiliği hakkında bilgi.
4. Kahve Hindibası 9-10
Ziraat Mektebi Müdürü Mehmet Refet
 Yabancı hindibanın bazı türlerinin kökleri kavrulduğunda kahve kokusuna büründüğünden kahve gibi kullanıldığı, kahve hindibası (Chicorée à café) olarak bilinen ve Avrupa'da çok yetiştirilen bu bitkinin iki varyetesinin bulunduğu bildirilmiş ve çiftçilere de kahve hindibası yetiştirmeleri tavsiye edilmiştir.
5. At Koşuları 11-12
 Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın himayesinde Başvekil İsmet Paşa'nın başkanlığında kurulan "İslah Encümen-i Alisi"nin düzenlediği 27 Nisan 1928 tarihinde yapılan At Koşusu ve birinci olan atlar ile verilen ödüller hakkında bilgi verilmiştir.

Bursa Agricultural Society (1927) and its journal *Asrî Çiftçi*

Sevtap Kadioğlu

Bursa Agricultural Society was founded in 1927 in Bursa, a province in Western Anatolia. The aim of the society was to create mutual communication between the farmers, to seek to resolve their problems and to widespread the practice of modern agricultural techniques in the region. To fulfill these goals, the society launched in 1927 a journal *Asrî Çiftçi* (The Modern Farmer). The title of the journal reflects *par excellence* the aim of the society. Ten issues were published between August 15th, 1927 and May 15th, 1928. The target readership comprised the farmers, agriculturists, the sericulturists and the stockbreeders. Therefore, the articles dealt mostly with the application of farming techniques, and were easy to read. The journal also published articles on the foundation of the Society, its regulations, members and activities. Thus, it can be regarded as a reference publication for the history of the farming in early 20th century Turkey since it informed the reader on the issues affecting the agricultural production in the early years of the Turkish Republic. Published by a society, the journal differentiate from other Turkish agricultural journals that were published by state's educational institutions or ministries. The members of the editorial board and the authors that contributed to the journal were, however, state officials such as the agricultural officers of various districts of Bursa province, the surgeon of the military veterinary hospital, the director of the Bursa chamber of commerce and industry, the head of the committee to fight against malaria, the Public Health Authority and directors and teachers at the Bursa School of Agriculture, and the School of Sericulture. The journal seems to have been published through the efforts of Sadullah Bey, the secretary of the Society, the editor-in-chief of the journal, and professor at the schools of agriculture and commerce in Bursa. The reasons why and how the society and the journal come to an end still need to be investigated.

Key words: Agriculture, Bursa, farming, journal,, society, Turkey; Anahtar kelimeler: Bursa, cemiyet, çiftçilik, dergi, süreli yayım, tarım, Türkiye, ziraat.